

vanja. Seljaki v Šestinah se jako veselijo nerazdeljenega časa pouka.

Če bi več prebivalcev povprašali, bi dobili gotovo mnogo pristašev. Tudi otroci sami bi rajši pohajali šolo, ko bi se uvedel nerazdeljen šolski čas. Jaz sem v Križevcih vprašal odraslejšo deco, ali bi hoteli v šolo hoditi samo zjutraj ali tako kakor dosedaj, pa so vsi bili za nerazdeljen čas pouka. Istina, da jaz temu argumentu ne dajem nikake večje vrednosti; ker če bi otroke vprašali, ali vobče hočejo ali nočejo iti v šolo, bi bila večina sigurno zato, da ne gre v šolo. Ali vendar se ta dispozicija dece ne sme povsem pustiti v nemar. Deca bi se rajša učila, in to je mnogo. Taki- sto bi učitelj rajši delal.

Ako bi bil pa vkljub vsemu temu poset šole slab, bi oblast lažje mogla uporabljati prisilne razmere, ker bi ne bilo toliko izpričavanj. Seveda bi tudi takrat bilo nekaj izostajanj. Pa ta so nekako nujna. Brez ozira na druge prilike imajo nekateri izostanki — kakor n. pr. v mesecih sušcu in travnu — svoje vzroke v sami deci ali v prirodi. Dr. Zirngast je izpraševal na gotenburški mestni šoli deset let izostanke dece iz šole. Za vsak mesec je naredil krivuljo, ki prikazuje kretanje absencije. Največ otrok je izostajalo v dobi sušca in travna. To izostajanje tolmači dr. Zirngast s pridobivanjem teže in višočine otrok, kakor tudi s klimatičnimi razmerami, ki naravno v tej dobi v vsi srednji Evropi najbolj nepovoljno vplivajo na človeka.

Odstranivši take fluktuacije, bi bile razmere na vsak način boljše, a z ozirom na to, ker bi broj učnih ur bil tisti, bi bil uspeh večji.

Socijalne koristi nerazdeljenega časa pouka so tudi velike. Povsod opazujemo pomanjkanje delavnih sil. Ni dvoma, da je šola narodu veliko breme. Kdor je bil na kmetih ali tudi v mestu ob času šolskega popisovanja, ta je opazil, kako se roditelji krčevito bore, da se jim otroci pred zakonito šolsko dobo ne vpišejo ali da se jim ne vzame po dva ali več otrok obenem v šolo.

Mi moramo narodu iti povsod na roko, a osobito glede šole. Zakaj bi pa ne olajšali roditeljem šolanja, ako ni to na škodo pouku samemu, oziroma ni protivno zakonu in naredbam? Ni dvoma, da bi z nerazdeljenim časom pouka staršem mnogo pomogli. Mi učitelji živimo v jako slabih materialnih razmerah. Ne znam, ali nam hočejo kmalu od pomoči. Sicer gre danes deputacija h gospodoma Šumano- viću in Paviću, pa hočemo videti, ali bomo danes na ban- ketu tečno jedli! (Veselost.)

Če hočemo tedaj dostojno živeti, ako hočemo svojo deco boljše oskrbeti, nego smo preskrbljeni mi, tedaj se je nam baviti s privatnimi posli. Tako vidimo, da se mnogi naših kolegov intenzivno bavijo z gospodarstvom, orglanjem, čebelorejo, pisanjem itd. Vsi mestni učitelji pa znajo, kako je težavno delo na rokodelski šoli. Pa tudi kako te nagrade v počitnicah manjka. Mi moramo nadalje stati na nivoju modernega stanja našega poklica. Pedagogika ni okamenina. Vsak dan se razvija. Nove ideje, nove struje prodirajo bolj in bolj. Če pa ne bomo sledili glavnejšim pojavom svoje znanosti, zaostanemo kmalu. Uverjen sem, da oni učitelj, ki pazljivo ne čita »Napredka« (seveda pri nas Slovencih »Popotnika« in »Učit. Tovariša«) ne more biti napreden. A kje je pa drugo? No, roko na srce, ali se pa more učitelj zraven sedanjega poučevanja intenzivneje baviti s svojo literaturo? — Do četrte ure traja šola. Potem pridejo na vrsto zvezki za naloge, risanke, pisanke itd. Vse to mota biti v največjem

redu, ker je zlo, ako gospod nadzornik najde, da katera črka ni pravilno popravljena. (Veselost.) Vobče je dandanes nad- zornik — volens nolens — mnogim učiteljem pravi »Hannibal ante portas.« A zakaj imajo učitelji toliko respekt pred svojim nadzornikom? Zakaj? Zato, ker v sedanjih razmerah težko doženo, da izvrše vse ono, kar se jim nalaga.

A kako naj tedaj spremlja razvitek svoje stroke, kako naj se dalje izobražuje? Uvede naj se pa nerazdeljen čas poučevanja, potem se, mislim, pridobi več časa za delo!

(Dalje.)

Klerikalizem in mi.

(Dalje.)

Med ljudstvo so zasejali sovraštvo in srd, kakršnega ne pomni sedanji rod. Namesto da bi blažili strasti, jih še negujejo in podpihujejo in izrabljajo v strankarske namene. Da pri tem trpi tudi vzgoja, je umevno; saj je znano, da se že šolski otroci pitajo z liberalci in klerikalci. Boj je zanešen med vse sloje, med stare in mlade ljudi, med moške in žen- ske, in ta boj vedno raste. Zato pogine vse, kar diči človeka: ljubezen, prijateljstvo, požrtvovalnost, dobrotljivost in vljudnost. — Za svete inkvizicije je klerikalizem — v znamenje vere — nasprotnike sežigal in mučil telesno; no sedaj jih takisto za- sleduje, muči, po časnikih križa in moralično ugonablja. In vse to se dela pod pretvezo, da gre za vero. Ali bodo vero s takimi sredstvi ucepili in utrdili? Z lažjo, obrekovanjem, preganjanjem, s častikrajo, s sovraštvom in srdom? S tem jo le preganjajo in uničujejo. Jasno je ko beli dan, da gre za gospodarstvo za klerikalizem. A jasno je tudi, da je kle- rikalizem prokletstvo za človeštvo, da uniči vse dobro v človeku, da napravi iz blagega človeka brezsrčnega fanatika, ki v svojem fanatizmu ne pozna ne staršev ne so- rodnikov ne prijateljev ne znancev.

Prosim pa cenjene bralce, da naj ne zamenjajo vernega kristjana s klerikalcem. Veren kristjan je lahko naprednjega mišljenja, a tudi neveren ali bolj maloveren kristjan je lahko klerikalec. — Klerikalizem nima z vero ničesar opraviti, četudi se nanjo opirajo klerikalci. Klerikalizmu je vera sred- stvo ne smoter, navadno orodje. Umevno je torej, zakaj ima klerikalizem toliko nasprotnikov. Klerikalci sicer trdijo, da je boj, ki ga sedaj bijejo skoro po vsi Evropi proti klerika- lizmu, boj proti veri, proti krščanstvu, boj ki so ga uprizorili framazoni raznih držav, da uničijo krščanstvo, da poberejo cerkveno imetje itd. To je laž, namenjena onim, ki ne poz- znajo razmer, onim, ki slepo verujejo sladkim besedam laži- apostolov. Klerikalci iščejo povsod vzrokov za ta boj, le v klerikalizmu ne. Boja niso povzročili drugi nego klerikalci sami. Klerikalizem ni imel nikdar pravice do obstanka, kleri- kalizem je nekaj nenaravnega, nezdravega, nekaj, kar naspro- tuje človeštvu, njegovi prosveti in svobodi. Nasprotnike si je vzgojil sam, ti so njegovo delo. Sploh pa niso ti nasprot- niki od danes, ne, stari so že na stotine let; s porodom klerikalizma so se porodili tudi njegovi sovražniki, to priča vsa zgodovina, cerkvena in posvetna.

Odkar so si papeži prisvajali oblast deliti zemljo, raz- pečavati krone in dežele, od takrat je klerikalizem. On je torej sad preteklih stoletij, a ta sad se je usmradi, njegov smrad okuža svet in človeštvo, in zato se mu upira svet. Proti klerikalizmu se pa niso bojevali in se ne bojujejo le

lajiki, marveč tudi mnogi, mnogi kleriki. In tudi dandanes ima klerikalizem mnogo duhovnikov nasprotnikov; saj čutijo le premnogi železno pest in smrtni dih klerikalizma, ki jim veže roke ter jih drži v duševni sužnosti.

»Der Not gehorchend, nicht dem eign'en Triebe«, bi marsikak duhovni agitator zapel — kadar se ob času volitve od hiše do hiše peha ter pomaga plesti vrv, ki se z njo še trdneje zveže svoboda. Kdor hoče videti, lahko opazi, da mora pod oblastjo klerikalizma nižja duhovščina mnogo trpeti. Že župnik se čuti neizmerno visocega nad kaplanom, korar nad dekanom in škof zopet nad tem. Kardinalom pa je treba izkazovati skoraj božje časti. Nižja duhovščina, posebno kaplani, mora imeti skoro za vse dovoljenje, sicer je zamera in potem — gorje jim! Nimamo zaman izreka, da sega duhovsko maščevanje čez grob in še 3 kolena naprej!

(Dalje.)

Društveni vestnik.

Kranjsko.

Jubilejska samopomoč. Dne 2. septembra t. l. je umrla članica g. Ana Miklavič, učiteljska soproga v Kobaridu. Izplačal sem ostalim pokojnice znesek 380 K. Obenem sem razposlal na vse članc poštne položnice in prosim, da se vsi odzovejo tekom osmih dni in vplačajo na bližnji pošti 2 K 10 h, oziroma 4 K 20 h. Kdor je še kaj na dolgu, prosim, da poravna pri tej priliki.

Franc Ks. Trošt, t. č. predsednik.

Dodatek k poročilu o občnem zboru »Društva v pomoč učiteljem, njihovim vdovam in sirotam na Kranjskem.« Gospod blagajnik Cepuder nam poroča: Tajnikova resolucija: Občni zbor naroča društvenemu odboru, da društveni denar, ki je naložen v hranilnicah in obligacijah po 4%, ob ugodni priliki vsaj deloma realizuje i. t. d. — blagovolite v toliko popraviti, da nam neso obligacije sedaj po 4,2%, torej $\frac{2}{10}\%$ več, nego je bilo omenjeno v tajnikovem poročilu. Toliko v pojasnilo onim čč. gg. članom, ki zaradi odsotnosti niso čuli blagajnikovega poročila.

Književnost in umetnost.

»Popotnik« ima v 9. številki to-le vsebino: 1. Požegar: — Prosveta. — 2. Iv. Šega: Risanje v ljudski šoli z ozirom na zahteve sedanjosti. — 3. K. Škapin: O ljudski šoli in materinem jeziku. — Mihael Iglar: Ušati netopir ali uhán. — 5. Fr. Kocbek in M. J. Nerat: Spomini na potovanje v Norimberk. — 6. Razgled. Pedagoški paberki. — Kronika.

Vekoslav Spindler: Zapihal je jug. V lastni založbi. Tiskala Binko & Zika v Pragi. 1904. Str. 84. Cena 1 K, po pošti 2 K 20 h. — Knjižico je napisal mladi pesnik Spindler. Njegove pesmi so nam znane deloma iz »Lj. Zvona«, deloma iz »Slovana« in »Domačega prijatelja«. Vrednosti so različne. Mestoma je zgolj proza napisana v verzih, mestoma se nam razodeva lep lirski talent. Nekoje sličnosti, zdi se nam, smo brali že pri drugih pesnikih (n. pr. Zupanciču, Goetheju.) Vendar je vredna knjižica, da jo prebere vsak, za mlado liriko vneti rodoljub.

Vestnik.

Učiteljski konvikt. Gdč. Mimi Robavs v Šmartnem pri Litiji nabrala 13 kron v veseli družbi z motivacijo:

Šmartno z Ljubljano
Prosveti je vdano.
Zato smo nabrali —
Konviktu smo dali.

»Schwarz-Peter« v gregorski šoli 4-40 K; g. St. Legat, učitelj pri Sv. Gregorju, nabral na priporočilni govor g. nadučitelja Ivana Mandeljca iz Sodražice pri zborovanju slovenskih učiteljev kočevskega okraja 10-38 K; učiteljsvo tolminskega okraja zložilo pri okrajni učiteljski konferenci dne 19. septembra 66 K. Živel!

Kolekta poštних znamk za učiteljski konvikt. Gosp. Fran Zacherl, učitelj v Ljutomeru, je nabral na kolekto št. 17 znamk za 10 K in g. Hinko Sumer, učitelj v Šmarji pri Jelšah, pa na kolekto št. 44 v šmarijskem okraju 17-90 K. Od blagoslovljenja nove štiritirazrednice v Cerkljah na Dolenjskem vračajoče se učiteljsvo zložilo na kolekto št. 49 6-30 K.

Osebnosti na Kranjskem. Učit. kandidat Franc Bratoš pride za začasnega učitelja v Kamnik, Albin Stritar pa za provizoričnega učitelja v Postojno. Izprašani kandidat Jožef Jeglič je imenovan na ljudsko šolo v Selcih. Alojzija Stebijeve pride za suplentinjo na deško ljudsko šolo v Trzič. Ker se ni opetovanemu razpisu odzval noben usposobljen prosilec, je nameščen na enorazrednici v Selih organist Jožef Mihelčič iz Mirne. Ljudmila Mazgon iz Zgornje Krke pride na štiritirazrednico v Mengeš. Na enorazrednico v Podgradu pri Novem mestu je imenovan za učitelja-voditelja Fran Jurjavec, doslej provizorični učitelj v Brestovici v sežanskem okraju. Emilija Ohm-Janušovska pride za provizorično učiteljico v Kočevje.

Učiteljske izpremembe na Štajerskem. Za nadučitelje so imenovani: pri Sv. Jakobu v Slov. Goricah učitelj in voditelj v Pernicah Fr. Kotnik, v Blanci pri Sevnici učitelj pri Sv. Emi Ivan Krajnik, v Šmartnem na Paki nadučitelj v Zabukovju Valentin Veber, v St. Jurju v Slov. goricah učitelj pri Sv. Petru pri Mariboru Peter Paulin, v Zibiki učitelj-voditelj v St. Vidu pri Mislinju Jos. Purkart. — Za učitelje, oziroma učiteljice so imenovani: V Kozjem učitelj-voditelj iz Zusema L. Ulčar, v Dramljah ondotni suplent Jakob Hernko, v Spod. Polskavi Jos. Koki in Slov. Bistrice, v Križevcih pri Ljutomeru Avg. Lah iz Lubečne, v Runeču ondotni pom. učitelj Iv. Bertot, pri Sv. Tomažu pri Ormožu ondotni začasni učitelj Aleks. Alt, v Radgoni Marija Sever iz Obrajne, pri Spod. Kungoti Ida Stedry iz Koprivnice, v Žičah Marija Bezljaj od Sv. Jerneja, v Rečici ondotna suplentinja Karlina Zmerzlikar, v Sp. Polskavi Romana Osana iz Laporjev, pri Vseh svetih pri Ormožu Antonija Sijanec roj. Boben od Sv. Jurja v Slov. goricah, pri Sv. Petru pod Sv. goro Ljudmila Umberger od tam in St. Ilju pod Turjakom Marija Janša iz Stranic. — Za okrajnega pomožnega učitelja za konjiški kraj je imenovan učitelj v St. Rupertu v Slov. goricah Jos. Čuček. Premeščena je učiteljica Ana Zupanič iz Šmartnega na Paki v Čadram. — Specialne obrtne tečaje dobe šole v Ljubnem, Gor. Gradu in Poljčanah.

Osobna vest. Gdč. Gustika Šantel, dosedaj definitivna učiteljica na slovenjebistriški ljudski šoli, je nameščena s 1. kimavcem 1904 na c. in kr. mornariški ljudski in meščanski šoli v Pulju.

Imenovanje. Suplent na državni realki v Gorici Franc Mašera je imenovan za glavnega učitelja na učiteljišču v Kopru.

Kranjski deželni zbor se je sešel k zasedanju dne 27. pret. m. V svojem nagovoru je poudarjal g. dež. glavar pl. Detela, da je regulacija učiteljskih plač nujna in neodložljiva potreba. Radovedni smo, koliko bodo izdale te resnične glavarjeve besede!

Učitelja na moški kaznilnici v Mariboru, Feliks Stegnar in Henrik Triebnik, sta ad personam pomaknjena v deveti, oziroma v deseti činovni razred.